

Fisa de lectura - Baltagul de Mihail Sadoveanu - Date despre autor

In 1880, la 5 noiembrie se naste Mihail Sadoveanu la Pascani, ca fiu al lui Alexandru Sadoveanu, avocat de origine oltenasca, si al Profirei Ursaki, fiica de razez din satul Verseni. Face scoala primara in satul sau natal, gimnaziul Alecu Donici in Falticeni, apoi Liceul National in Iasi si ultima treapta Facultatea de Drept din Bucuresti. Se reintoarce in satul natal si se casatoreste cu Ecaterina Balu.

In 1904, apar la Editura Minerva primele "patru volume: Povestiri, intre care Moartea, Cantecul de dragoste etc, soimii, Dureri inabusite si Crasma lui Mos Precu.

In 1906, colaboreaza la Convorbiri Literare cu povestirea Pacatul boieresc. In 1908, apar volumele: O istorie de demult, Duduia Margareta si Oameni si locuri. Dupa ce preia conducerea Teatrului National din Iasi, in 1910, scoate volumul Povestiri de sara. In 1915, apare Neamul soimarestilor, iar in 1916, volumul cu peste 30 de povestiri Foi de toamna. In 1928, apare Hanu-Ancutei, capodopera a literaturii sadoveniene, iar Fratii Jderi apare in trei ani diferiti: primul -Ucenicia lui Ionut in 1935, al doilea -Izvorul Alb in 1936 si ultimul - Oamenii Mariei Sale in 1942. In 1961, se stinge din viata la 19 octombrie in locuinta sa.

Tematica â€” Rezumat

Romanul ilustreaza lumea arhaica a satului romanesc, sufletul taranului moldovean ca pastrator al traditiilor si specificului national, cu un mod propriu de a gandii, a simti si a reactiona in fata problemelor cruciale ale vietii.

Actiunea romanului este simpla, subiectul avand un singur fir epic, si anume drumul parcurs de Vitoria Lipan in cautarea sotului sau, Nechifor. Nechifor plecase la Dorna pentru a cumpara o turma de oi, dar din pacate nu se intorsese la timp, fapt ce a determinat-o pe sotia sa sa se ingrijoreze. Framantandu-se din ce in ce mai mult cu trecerea timpului, Vitoria crede ca are primul semn rau, in momentul in care il viseaza pe Nechifor Lipan calare cu spatele intors catre ea, trecand spre asfintit o revarsare de ape; al doilea este cel al cocosului, care se intoarse cu secera cozii spre focul din horn si cu pliscul spre poarta, acesta fiind un semn de plecare. Pentru a se linisti, Vitoria s-a dus la preotul Danila, care i-a facut o scrisoare catre fiul ei, Gheorghita, prin care il chema acasa. Apoi, a vizitat-o si pe baba Maranda, vrajitoarea satului, care i-a spus ca sotul ei este tinut de farmecele unei femei.

Dupa trecerea sarbatorilor, ea se hotaraste sa se duca impreuna cu Gheorghita la manastire la Piatra, pentru a se ruga sfintei Ana. Parintele arhimandrit Visarion, staretul, dupa ce ii asculta necazul, o sfatui sa mearga la prefectura.

Astfel s-a dus la prefect, dar nefiind multumita de raspunsul acestuia, s-a hotarat sa porneasca in

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

cautarea sotului ei impreuna cu Gheorghita. Dupa ce o trimise pe fata ei, Minodora, la manastire, lasa gospodaria in grija argatului, ii comanda baltag nou fiului ei, facu rost de bani si pornira la drum.

Pana la Calugareni au fost insotiti de domnul David, unde nevasta acestuia si-a amintit ca sotul ei nu trecuse pe acolo de vreo cateva luni. In sat la Farcasa, cineva isi amintise ca Nechifor trecuse pe acolo, dar acu ceva timp. Ajungand la Borca, satenii i-au abatut din cale pe Vitoria si Gheorghita ca sa participe la o cumetrie, iar la Cruci cei doi au fost nevoiti sa ramana la o nunta. La Vatra Dornei, Vitoria afla ca in luna noiembrie sotul ei cumparase trei sute de oi si pornise impreuna cu doi munteni.

Reface drumul sotului ei prin Borca, Sabasa si Stanisoara, iar la Suha urmatorul sat dupa Stanisoara, oprindu-se la hanul lui Iorgu Vasiliu si nevasta acestuia - Maria -, afla ca cu cele trei sute de oi mai erau doar doi munteni, cu numele de Calistrat Bogza si Ilie Cutui.

Ajutata de crasmarita Maria, Vitoria ii chema pe cei doi.,suspecti la primarie, de la care nu scoase nimic. Trecand din nou in Sabasa, ea il descoperi pe cainele lui Nechifor, Lupu, care ii calauzi pe Vitoria si pe Gheorghita intr-o rapa unde gasira trupul neinsufletit al sotului ei. Chema autoritatile, care investigara locul crimei, observand ca Nechifor fusese lovit cu un baltag in partea superioara a craniului.

Astfel cu ocazia inmormantarii, care are loc la hanul lui Iorgu Vasiliu, Vitoria puse la cale un plan pentru demascarea ucigasilor. ii chemase pe cei doi suspecti la parastas, pe prefect si pe lumea din sat. Cu multa dibacie, Vitoria a reusit sa-i provoace pe cei doi care, sub presiune au cedat, aratandu-si vinovatia. Odata datoria indeplinita, femeia isi vede firesc, mai departe, de treburile obisnuite.

Mihail Sadoveanu BALTAGUL

Aparut in 1930, cand marele prozator implinea 50 de. ani, romanul Baltagul reprezinta o alta culme a creatiei sadoveniene si poate fi comparat - cum s-a mai spus - cu o adevarata epopee a vietii pastoresti.

In centrul atentiei cititorului sta - tot timpul - figura Vitoriei Lipan, un tip de munteanca de prin partile Tarcaului si Valea Bistritei, o fire voluntara si mai ales neinduplecata in hotararile ei, dictate parca de un destin implacabil. in fond, la mijloc e dorinta sa apriga de a stabili adevarul cu privire la moartea naprasnica a sotului si de a face dreptatea cuvenita, conform unor legi nescrise, stravechi, mai tari decat cele impuse de lumea civilizata.

Eroina apare astfel ca exponenta unei societati arhaice, cu datini si obiceiuri stabilite din adanca vechime, opusa si refractara - in intentia estetic-ideologica a scriitorului - innoirilor aduse de lumea civilizata.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Actiunea romanului, simpla, se desfasoara linear, fara ocolisuri si reveniri: apropiindu-se iarna si vazand ca sotul ei, Nechifor Lipan, nu s-a mai intors de la Dorna, unde negutase niste oi, pe care avea sa le duca la iernat in baltile Jijiei, Vitoria isi face pregatirile de drum si-pleaca in cautarea lui. Merge la preot, pentru sfat si pentru rugaciuni, dar si la baba Maranda, pentru vraji - facute sventual cu concursul diavolului -, se duce sa se inchine la icoana laicii Domnului de la manastirea Bistrita si tine sa faca si o "lacramatie" catre prefect, la Piatra. Insa adevarata putere, in ceea ce avea sa intreprinda, n-o gasea decat in ea insasi. Itinerarul Vitoriei Lipan care, insotita de fiul ei Gheorghita, parcurge drumul lui Nechifor si al turmelor lui, pana la descoperirea acestuia, rapus de dusmani, intr-o rapa de munte. Identificarea si pedepsirea faptasilor prilejuiesc adevarate investigatii politiste, menite sa puna in lumina o inteligenta ascutita, patrunzatoare, fapt ce uimeste chiar si pe incercatul subprefect Anastase Balmez.

Memorabila este scena in care se reconstituie amanuntit crima, in fata principalului vinovat, Calistrat Bogza, a autoritatilor si a oamenilor adunati la praznicul mortului. Ca in cunoscuta scena din Hamlet, criminalul nu poate suporta confruntarea, si reactia psihologica scontata se produce. Cuprins de o furie oarba, fata de o "mujerie" care se apucase sa-l judece, sfasiat apoi de cainele mortului si lovit de baltagul lui Gheorghita, Calistrat Bogza sfarseste prin a marturisi ca lucurile s-au intamplat intocmai.

Nu Insa aspectul politist al romanului (care de altfel nici nu , respecta canoanele genului: naratiune complicata, investigatie detectivista pe mai multe piste, surprizele de tot felul etc.) da valoare acestei remarcabile opere a lui Mihail Sadoveanu. Nici chiar creatia de "caractere", in inteles balzacian, nu este de gasit. Ca si la Creanga, "personajele" din Baltagul, ca de altfel si altele din opera lui Sadoveanu, reprezinta o tipologie vasta, foarte cuprinzatoare in spatiu si in timp. Nechifor Lipan este munteanul oier dintotdeauna, care-si duce viata dupa niste reguli stabilite parca de la inceputul lumii, de anotimpuri. Primavara isi urca turmele la pasune, toamna le duce la iernatic in baltile Jijiei. La anume date fixe, tot calendaristice, ii pica vesti cu bani de la negustorii care-i cumpara produsele. Atunci, cu chimirul plin, impreuna cu sotii, petrece in crasma, stupind galbenul intre lautari. Din cand in cand, are obiceiul sa spuna celor care vor sa-l asculte una si aceeasi poveste pe care o auzise de la un baci batran, referitoare la soarta muntenilor. Pentru orice imprejurare are cate o vorba cu talc, pe care o comunica celor care au urechi de auzit. Intarzie uneori si in casa straina, furat de stralucirea unor ochi verzi, dar se intoarce la salasul lui, ca un gospodar ce se afla. Vitoria este munteanca dintotdeauna. Supusa, rabda puterea barbatului caruia s-a incredintat. Mai ales ii era draga mustata lui neagra, groasa si adusa pe oala, ca si infatisarea lui spatoasa si indesata, la care privea "ascutit si cu indarjire" cand sotul, intors cu chef de la crasma, credea ca a sosit momentul sa-i scoata cei sapte draci dintr-insa:

"Mujeriea indura fara sa cracneasca puterea omului ei si ramanea neinduplecata cu dracii pe care-i avea, iar Nechifor Lipan isi pleca fruntea si arata mare parere de rau si jale. Pe urma lumea li se parea iar buna si usoara..."

Acum, cand aveau fata si fecior mari cat si dansii, Vitoria isi dadea seama, cu rusine, ca-si iubeste

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

barbatul tot asa de mult ca in tinerete. De aceea credea de cuviinta a ascunde totul cu grija. Din momentul in care a inteles ca Nechifor Lipan a cazut de mana railor, comportamentul femeii de la munte, care stie ca are de indeplinit o grava datorie fata de mort, devine extrem de retinut si de inchis, aproape de neinteles de cei din jur. Odata aflat, mortul trebuie griji, pentru odihna cea vesnica. Slujbele pretilor, priveghiul, tocmirea bocitoarelor, darea peste groapa a gainii negre, praznicul etc. se fac dupa o randuiala veche, pe care femeia o supravegheaza indeaproape, ascunzandu-si lacrimile si nelasandu-le sa cada decat la momentul convenit. Ea intelege ca totul sa se faca asa cum trebuie, dupa datina din batrani. Mintea-i agera descopera pe ucigas, dar, respectand datina, Vitoria nu ucide, ci indeamna pe baiat sa loveasca cu baltagul. Dupa incheierea judecatii, viata urmeaza, dupa acelasi tipic de nezdruncinat, asa cum reiese din vorbele adresate lui Gheorghita, cu care romanul se incheie:

"s-apoi dupa aceea ne-om intoarce la Magura, ca sa luam de coada toate cate am lasat. Iar pe sora-ta sa stii ca nici c-un chip nu ma pot invoi ca s-o dau dupa feciorul acela nalt si cu nasul mare al dascalitei lui Topor."

Celelalte personaje sunt croite dupa aceeasi tipologie cuprinzatoare. Parintele Danila e inalt, plesuv, cu pantecele revarsat ii compune scrisori in stil oficial-administrativ. Baba Maranda, vrajitoarea, e saraca lipita pamantului, dar lasa a se intelege ca lucreaza mana in mana cu necuratul ce ar putea salaslui intr-o catelusa neagra pe care o tine dupa soba. Argatul Mitrea, la anume semne meteorologice, pe care nu le-ar putea talmaci nimanui, coboara turmele din munte si iarna vine numaidecat. Nu cere altceva decat tohoarca si piele pentru opinci: mananca ferit de lume, intre animalele lui, in sura; scufunda ulcica in cofa cu apa, bea pe nerasuflata, pufneste prin barba-i teпоasa si desarta restul de apa la loc in vas; noaptea, la ivirea unei dihanii, izbeste cu maciuca mai mult prin somn, cumva inconstient, si omoara cogeamite lup.

Muntenii sunt oameni iubitori de libertate si de petreceri. In caslegi si pe la sarbatori, crasmele sunt pline; din loc in loc, pe la raspantii, intalnesti cumetrie sau nunta. E o lume cu o viata aparte, inchisa parca de hotarul muntelui.

Chiar daca, precum s-a mai spus, romanul pleaca de la o intamplare adevarata si intrucatva banala, semnificatia adanca a Baltagului n-a putut fi realizata de artist decat prin observarea atenta a vietii de toate zilele a oamenilor simpli, cu asezari temeinice si vechi, observare facuta in spatiu, dar - ceea ce este caracteristic numai lui Sadoveanu - mai ales in timp, prin scufundarea in mit si in legenda. De aici provine tipologia larga de care vorbeam si structura baladesca a romanului. Caci Baltagul este Miorita lui Sadoveanu.

Apropierea de Miorita e mai mult decat evidenta. si intr-un caz, si in celalalt este vorba de un cioban pe care alti doi il omoara pentru ca are oi mai multe. si intr-un caz, si in celalalt este vorba de o femeie (iubita, mama, sotie). In fine, si in Miorita, si in Baltagul intervine rolul unui animal, in primul caz al oii nazdravane, in cel de-al doilea al cainelui. Ca scriitorul s-a gandit la celebra balada in momentul cand a conceput opera reiese si din versurile asezate ca moto: "Stapane, stapane,/"

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Mai cheama s-un cane", care de la inceput imprima tonul de balada al povestirii. Baltagul este insa o opera profund originala, departe de o pastisa a "Mioritei, al carei mit - am putea spune - prozatorul il reintegreaza, conferind femeii rolul principal si activ totodata. Unii exegeti din epoca interbelica au crezut ca in Miorita se poate vedea firea resemnata, fatalista, a romanului. intr-un fel, Sadoveanu le raspunde prin personajul Vitoriei Lipan, femeia neobosita in aflarea adevarului si in infaptuirea dreptatii. Miorita are apoi un caracter mai mult liric, fabulatia, foarte simpla, pierzandu-se intr-o ceata poetica densa, in timp ce Baltagul reprezinta o naratiune situata oarecum in plan real.

Nu-i mai putin adevarat insa ca sensul estetic si ideologic al povestirii sadoveniene, tipologia ei atat de caracteristica si, mai ales, o anume nedeterminare temporala asemanatoare baladei se realizeaza prin intermediul mitului folcloric. Mai mult inca: privita in intregul, ei, naratiunea lui Sadoveanu capata un fior rapsodic, de unde impresia de lirism profund, dar ascuns sub relatarea faptelor, care ne intampina si aici ca si in Miorita.

Interesanta prin originalitate, in sensul aprofundarii specificului national si popular, ramane confundarea pana la un punct foarte inaintat a stilului vorbirii si gandirii in cuvinte al autorului cu personajul sau. Iata acest pasaj (cap. VI, la inceput, cand Vitoria Lipan venea la Piatra sa depuna o lacramatie la prefect):

"I se parea lucrul cel mai greu, sa gaseasca o anumita ulita, anume casa cu mai multe randuri.// In toate odaile sed la mese oameni cu condeiele dupa ureche si scriu. intr-o anume odaie sede cel care-i mai mare, primar ori prefect, ori politai. Se uita incrunat si-i gras si barbos. Tot isi scoate ciubucul din gura si racneste la cei mai mici. Cand il aud, cei de prin odai pleaca fruntea si scriu mai harnic, tragand cu coada ochiului unul la altul si facandu-si semne".

Consultandu-ne cu cineva care traducea Baltagul in limba spaniola, am aflat ca una dintre dificultatile transpunerii ar fi necesitatea de a se marca intr-un fel oarecare trecerea de la regimul imperfectului verbului la persoana a III-a singular la prezentul indicativ, incepand cu cea de-a doua fraza a fragmentului. Abia atunci ne-am dat seama (atat de pe nesimtite se facuse alunecarea de la stilul indirect la cel indirect liber) ca imaginea hilara a birocratiei apartine Vitoriei si prea putin lui Sadoveanu insusi. (Afara de cazul cand am vedea aici - si lucrul este cu putinta daca facem, pentru moment, abstractie de context - o caricatura umoristica a birocratiei facute prin prisma taranului.)

Importanta, plina de interes pare a ramane povestea in sine prin vechimea ei, ca si balada, nu continutul faptic. Artistul nu scrie, ci povesteste. Nu neaparat oral, cat mai ales solemn si festiv, stilul esfe al rapsodului popular. Povestitorul isi pleaca urechea pe melodia cuvintelor si propozitiilor, venite parca dintr-un trecut indepartat si dispuse, cu detasare, pe un portativ imaginar.

Fraza cere acompaniamentul cimpoiului, pentru ca e ritmata in respiratii egale. Ceremonialul

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

spunerii e dat de motoul: "Stapane, stapane,/ Mai cheama s-un cane," ca si de prima fraza a textului propriu-zis, cu accente din Facerea biblica: "Domnul Dumnezeu, dupa ce a alcatuit lumea, a pus randuiala si semn fiecarui neam..." Dincolo de jumatatea povestirii, la inceputul capitolului X, dam peste acest generic:

"Locuitorii acestia de sub brad sunt niste fapturi de mirare. Luti si nestatornici ca apele, ca vremea; rabdatori in suferinti ca si-n ierni cumplite, fara griji in bucurii ca si-n arsitele lor de cuptor, placandu-le dragostea si betia si datinile lor de la inceputul lumii, ferindu-se de alte neamuri si de oamenii de la campie si venind in barlogul lor ca fiara in codru- mai cu sama stau ei in fata soarelui c-o inima ca din el rupta: cel mai adesea se desmiarda si luceste â€" de cantec, de prietenie..."

Asezarea paratactica a propozitiilor si frazelor, oralitatea lor prin excelenta (nu inasa cea din viata de toate zilele!), dar si o anume solemnitate ceruta de poveste si provenita din exprimarea sententios-naiva, ca de carte veche populara, lasa pana la urma impresia neteda ca nu Sadoveanu povesteste, ci un cantaret popular fabulos. Se intelege, naratiunea nu urmeaza intocmai asa peste tot, odata introducerea facuta, trebuind sa se intre in amanuntele istorisirii, care merg pana la dialog. Insa Baltagul se citește sub aceasta cheie rapsodica.

Astfel ca nu numai ceea ce se spune este de luat-aminte, dar si modul cum se spune ramane interesant. In aceasta detasare lirica sta, de fapt, intreaga arta a lui Sadoveanu.